

Розділ 1

«Гомеопатія не має побічних ефектів!»

Так, справді не має (з деякими застереженнями про можливе несприйняття лактози). Дивно було б очікувати побічні ефекти від препарату, що не містить молекул діючої речовини.

У 2009 році американська співачка Алекса Рей Джоел розлучилася з бойфрендом і дуже страждала. Їй не хотілося жити, працювати, писати нові пісні, взагалі підводитись із ліжка. П'ятого грудня Алекса вирішила вчинити самогубство. Вона випила п'ятнадцять пігулок знеболювального засобу зі своєї аптечки і незабаром, як їй здалося, відчула недобре: чоло вкрив піт, руки почали тремтіти. Тоді дівчина зателефонувала у 911, повідомивши, що наковталася пігулок і хоче померти. Природно, за нею приїхала швидка і відвезла до лікарні.

Далі події розгорталися не зовсім стандартно: лікарі переконалися, що співачка цілком здорова, і відпустили її додому¹. На жаль, історія замовчує, що саме лікарі сказали пацієнтці та яких зусиль вони докладали, щоб зберігати серйозний вираз обличчя.

Алексі казково пощастило: вона намагалася вбити себе за допомогою гомеопатичних ліків траумельс. Вони

не зовсім відповідають світлим ідеалам гомеопатії, в тому сенсі, що трішечки молекул діючих речовин там все ж таки є². Проте концентрація ртуті, беладони, сірчаної печінки* та інших отруйних субстанцій у цьому чудовому препараті недостатньо велика, щоб п'ятнадцять пігулок мали якийсь вплив на організм самогубця-невдахи. Можливо, якби співачка випила хоча б півтори тисячі пігулок (що відповідає тридцяти повним склянкам ліків), то лікарі в лабораторії вже змогли б виявити в її крові якісь незначні відхилення від норми. А так випадок Алекси — це єдиний задокументований приклад того, що гомеопатія все-таки може врятувати життя.

Гомеопатичне самогубство драматичне і безпечне для здоров'я

* *Сірчана печінка* — суміш полісульфідів натрію, яка застосовується в шкіряній промисловості для видалення волосу зі шкіри, а ювелірам дає змогу штучно «зістарити» дорогоцінні метали.

У 2010 році подвиг Алекси Рей Джоел свідомо й цинічно повторили близько п'яти сотень скептиків у Великій Британії, Австралії та Канаді. Тридцятого січня, рівно о десятій годині двадцять третій хвилині за місцевим часом (трохи пізніше стане зрозуміло, чому саме в цей час), вони зібралися біля аптек, які торгують гомеопатією, і влаштували масове передозування гомеопатичними препаратами. Це було потрібно для того, щоб продемонструвати, що гомеопатія — не більше, ніж цукрові кульки, і неможливо, наприклад, заснути, якщо з'їсти відразу шість пакунків гомеопатичного снодійного. Акція не вразила гомеопатів (вони з розумним виглядом повідомили, що їхні чарівні ліки працюють лише тоді, коли в людини є відповідні симптоми, а на всіх інших і справді не діють)³, але натомість, хочеться сподіватися, привернула увагу широкої громадськості, як будь-який розумний і веселий флешмоб.

Найкраща медицина своєї епохи

Принципи, на яких засновано гомеопатію, вигадав наприкінці XVIII століття німецький лікар Самуель Ганеман. Розчарований сучасною йому медициною (і небезпідставно!), він покинув практику й занурився в читання і переклад наукових праць⁴. У книжці шотландського лікаря Вільяма Каллена *Лекції по гомеопатической Materia medica* Ганеман натрапляє на двадцятисторінковий опис кори хінного дерева, ефективної проти переміжної гарячки (тобто малярії), а також, за твердженням Каллена, і проти застуди. Зацікавившись, Ганеман пробує скуштувати хінну кору, перебуваючи при цьому цілковито здоровим, — і отримує прискорене серцебиття, перепади пульсу, тремтіння, спрагу,

почервоніння щік та інші симптоми, що нагадують справжню лихоманку. Він пише про це об'ємну примітку в книжці Каллена, яку саме перекладає, і висловлює там припущення, що взагалі будь-які речовини, здатні, за його уявленнями, викликати лихоманку (наприклад, дуже міцна кава, перець чи миш'як), також можуть вилікувати лихоманку.

У 1810 році Ганеман публікує свою головну книжку, *«Органон лікарського мистецтва»*⁵. Читаєш її сьогодні приблизно з тим самим захопленням, як Старий Заповіт: деякі твердження виглядають доволі дивно, проте це чудовий пам'ятник доби й цілком прогресивний текст для свого часу. Дібравши ще низку прикладів лікування подібного подібним (найбільш переконливий — вакцинація проти віспи), Ганеман зводить свої спостереження до рангу універсального медичного закону:

Отже, не залишається іншого способу лікування хвороб, крім гомеопатичного, за яким проти сукупності нападів треба відшукати такі ліки, які більше за всі інші засоби щодо змін, викликаних ними в здоровому тілі, мали б здатність порушувати штучну хворобу, можливою мірою подібну до природної хвороби, про яку йдеться.

Те саме простою мовою: якщо якась речовина шкідлива для здорової людини і викликає в неї, наприклад, нудоту й судому, то саме цією речовиною і треба лікувати нудоту й судому хворого. Завдання лікаря-гомеопата полягає в тому, щоб, по-перше, провести випробування на здорових людях (наприклад, на собі) і визначити, які симптоми викликають різні отруйні речовини, а по-друге, вивчити симптоми хворого і призначити йому ту отруту, яка призводить до найбільш подібних проблем. Логічно? Логічно.